

Тож для обробітку продуктів в українській кухні притаманне: переважання варіння і тушкування над смаженням, солінням, коптінням; подвійна обробка (відварити, потім тушкувати чи підсмажити, або трохи підсмажити, потім тушкувати); нарізне вживання овочів, а не їх подрібнених сумішей у вигляді салатів; поєднанням різних способів теплової обробки; використанням різних жирів і вживанням місцевих звичних прянощів.

Список використаних джерел :

1. Василенко О. Культурно-історичний контекст української кухні. Київ: Видавничий дім «Київ», 2005. 384 с.
2. Бахан В. Кулінарія та традиції харчування в Україні. Львів: Видавництво «Світ», 2003.

Пятак Олександра

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – О. Лук'яненко)
(м. Полтава)*

ФЕНОМЕН ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЦІННІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПОЕТИЧНИХ ДІАЛОГІВ «МЕДИ Й ПОЛИН» ЮЛІЇ МАНОЙЛЕНКО Й ОЛЕКСАНДРА ЛУК'ЯНЕНКА

Яким має бути поет в сучасному світі? Ким він є насправді? Чи існує універсальна формула, що дозволила б визначити природу творчості кожного поета? На ці запитання кожен може відповісти по-різному. Завдяки «Поетичним діалогам», що є спільним соціокультурним проєктом кафедри культурології, філософії та музеєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та громадської організації «Об'єднані надією», мешканці Полтавщини можуть ближче познайомитися з місцевими поетами та крізь їхні вірші відкрити для себе завісу внутрішнього світу творчих особистостей.

Літературні зустрічі відбуваються у форматі півторагодинного спілкування двох поетів, які діляться з аудиторією своєю творчістю та роздумами. Зокрема, серед ключових тем, що стають предметами обговорення, теми самоідентифікації митців як поетів, духовності та віри, Небесної любові та земного кохання, ролі поета у творенні національної самосвідомості та місця війни у творчості. При виборі назви кожного вечору з циклу «Поетичних діалогів» за основу береться один з віршів, що звучатиме для гостей заходу.

Одним із таких мистецьких вечорів став захід під назвою «Меди й полин», що відбувся у Полтаві 1 вересня 2023 року за підтримки «Книгарні Є». Гості заходу мали можливість послухати вірші української письменниці, членкині Національної спілки письменників України, лауреатки низки літературних премій, випускниці ПНПУ ім. В. Г. Короленка Юлії Манойленко та письменника, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри культурології, філософії та музеєзнавства ПНПУ ім. В. Г. Короленка Олександра Лук'яненка, який водночас виступив модератором.

Спілкування розпочинається з традиційного для поетичних діалогів запитання про саморефлексію у поетичній творчості, трансляцію власного бачення себе як митця у віршах. На думку американського письменника Чарльза Буковські, чий вірш «Отже ти хочеш бути письменником?» зачитав на початку заходу Олександр Лук'яненко, прагнення писати має «вириватися з тебе незважаючи ні на що», «не спитавши з твого серця, розуму і вуст, із твого нутра», а інакше – немає сенсу це робити.

Як зазначила Юлія Манойленко, ще від самого раннього дитинства її супроводжувало бажання писати вірші. Бабуся поетки захоплювалася творчістю Тараса Григоровича Шевченка та постійно читала їй його поезію. Таким чином, ще не вміючи читати Юлія вже знала напам'ять половину «Кобзаря» і була переконана, що писатиме вірші. А вже значно пізніше вона дізналася про іншу свою бабусю, яка померла ще до її народження, була вчителькою та також писала вірші. На думку поетки, поетичний талант вона успадкувала саме від неї.

У вірші Юлії Манойленко «Меди й полин» ми можемо побачити дуальну природу шляху творчої особистості. Душу ліричної героїні можна легко зрозуміти, однак не кожен здатен це зробити. Комусь це є недоступним внаслідок духовної сліпоты і байдужості, хтось просто поверхнево сприймає світ поезії, помічаючи лише те, що лежить на поверхні, при цьому не вбачаючи прихованих сенсів, що властиві тією чи іншою мірою творчості кожного поета. Лірична героїня попри все обирає шлях добра і вірності своїм ідеалам. При цьому біль і перешкоди, з якими вона стикається, загартовують її, перетворюють у «ніжну крицю», «меди й полин». Таким чином творча душа стає стійкішою і при цьому зберігає високу сенситивність сприйняття світу.

Коли ж ми звертаємося до вірша Олександра Лук'яненка «Я, напевне, заплутався трохи», то відкриваємо для себе не лише творчий шлях митця, а й першопричину, що виступає рушієм творчості. Ліричний герой відчувається злегка розгублено в сучасному світі. Він дивується що «Тільки вчора несли мене коні, / А сьогодні уже літаки», неначе подорожує в часі і відчуває себе представником суспільства минулого. Люди навколо також сприймають ліричного героя як нетутешнього, а для нього «все рідне напрочуд / І водночас

до болю чуже». І лише з вуст незнайомого хлопчини він дізнається причину своїх «мандрів»: любов.

На перший погляд здається, що творча душа заблукала у чужій епосі, однак згодом стає зрозумілим, що насправді вона віднайшла себе через Любов, відкрила у собі таку висоту сприйняття, що раніше була їй недоступна. Ця висота ж знаходиться поза категорією часу, тому ліричний герой і відчуває себе розгублено у своєму часі, адже його душа не прив'язана ні до конкретного часу, ні до конкретного простору. Вона ірраціональним чином виходить за межі сучасної їй історичної епохи, нерозривно пов'язана лише з Любов'ю, що робить людську душу величною, відкриває у ній найвищу ступінь сприйняття – сприйняття серцем на противагу сприйняття розумом. Саме Любов у своїх найрізноманітніших проявах спонукає митця творити.

Один із найзагадковіших аспектів поезії – її містерійний характер. Часом вірші народжуються майже не свідомо, коли душа митця перебуває далеко від матеріального світу. Саме так пише вірші Юлія Манойленко. Щойно прокинувшись рано вранці, авторка береться за написання поезії, неначе душа зібравши у іншому вимірі слова та образи й втілює їх на папері.

Торкнулися під час поетичного вечору й теми присутності прози у творчих доробках митців. Як відомо, проза є за своєю суттю більш описовою і деталізованою, її мова наближена до повсякденного стилю спілкування, поезію ж вирізняє лаконічність, емоційна виразність і метафоричність образів. У творчості Юлії Манойленко та Олександра Лук'яненка відведено місце й прозовим творам, однак переважають все ж поетичні. У вірші Юлії Манойленко «Ти прийдеш до мене, поезіє» поезія приходить у мить смутку й виступає своєрідними ліками від журби. Коли у душі настає холодна пора і все живе неначе завмирає, приходить печаль, саме поезія «до серця притулиться» «обізнеться давніми жартами» і подарує втіху.

У вірші Олександра Лук'яненка «Віршуєш, а життя веде у прозу» поняття прози вживається не стільки у значенні типу літературної творчості, скільки в значенні невблаганного плину реального життя, і, зрештою, смертності людини. Поезія тут – політ душі над буденністю, високі цілі і прагнення людини, які, однак, не здатні врятувати від смерті. Поки людина живе на цьому світі – вона може творити, досягати, за певних обставин навіть диктувати свої правила іншим, або ж навпаки поставати проти усталених у суспільстві норм. Однак перед смертю всі рівні, й той, хто ще нещодавно перебував на вершині, наступної миті може опинитися у могилі, де вже не матимуть значення ні його досягнення, ні матеріальний статус. Водночас, яким би невблаганним і непередбачуваним було земне життя, поки воно триває – варто жити, мріяти і творити просто зараз, не чекаючи слушного моменту.

Як зазначив Олександр Лук'яненко, на певному етапі розвитку людської цивілізації сформувався так званий культ предків, що отримав локальний характер і властивий кожній окремій родині. На переконання ж Юлії Манойленко будь-яка людина тією чи іншою мірою несе у собі відбиток власного роду. Тема нерозривного зв'язку з предками-українцями, чий духовний спадок часто буває незаслужено забутий людьми, посідає вагоме місце у творчості поетів.

Зокрема, у вірші Юлії Манойленко «Випишу долю свою, наче квітку» центральне місце займає образ старенької баби Ївги, яка жила в далекому селі і доживала свого віку майже самотня. Молодь давно полишила село, залишилися лише спогади та порипування старої клуні. А коли прийшов час – старенька лягла на лаві, убрана в сорочку й керсетку і душа її полинула до Бога. Небесна вись розступилася і взяла в обійми бабину душу. Онучка ж не плаче, лише молиться, бо знає – душа бабусі з Богом, а тепло, яке вона отримала від неї за життя, стало в серці насінням вічної квітки – квітки Любові й Добра, що цвіте й зв'язує покоління через роки й століття.

Подібний за тематикою й вірш Олександра Лук'яненка «Жило село... Якась собі там -ївка...», в якому йдеться про забуте село, куди не приїжджають на відпочинок туристи, не навідуються паломники. Тут немає ні цілющого джерела, ні чудотворних мощей когось із святих – нічого, що привертало б увагу прочан. Є лише «божничка давніх літ», куди ходить на молитву одна старенька прихожанка – баба Парасков'я. Не зважаючи на те, що залишилася на самоті, поховавши усіх рідних, а до найближчої крамниці «на пів дня мандрівка», бабуса не прагне матеріальної допомоги чи зручностей, адже їй не потрібно нічого земного. Щонеділі старенька приймає причастя, молиться за здоров'я людей та доглядає могили померлих жителів села. Про маленький світ забутого села майже нікому не відомо, проте його єдина жителька, баба Парасков'я, сховала у своїй душі Царство Боже.

Поетична творчість майже завжди включає в себе й інтимну лірику, адже кохання і поезія глибоко взаємопов'язані між собою. Митець не може написати вірш про кохання, якщо на власному досвіді не переживав його, однак і кохання без поезії було б більше схоже на фізичну пристрасть. Як слушно зазначив Олександр Лук'яненко, творча любов може забирати собі енергію сексуального кохання, що в психоаналізі отримало назву сублімація. Цей термін вперше використали давні алхіміки, позначивши ним перетворення неблагородних металів на золото під впливом філософського каменю. Поетичний дар виступає саме таким «філософським каменем» для земного кохання, перетворюючи його на поезію. Зразками інтимної лірики є вірші «Не купляй конвертів» Юлії Манойленко та «Що я до тебе?.. Дворик у Парижі» Олександра Лук'яненка. В обох віршах йдеться про розставання, однак якщо у вірші «Не купляй конвертів»

можна відзначити розрив у цінностях ліричної героїні з її коханим, то вірш «Що я то тебе?.. Дворик у Парижі» це метафоричне відображення стану душі закоханого ліричного героя до, під час та після стосунків.

За словами американського поета і критика Чарльза Райта, всі хороші поети співають гімн Богові. Небесна любов займає центральне місце й у творчості Олександра Лук'яненка та Юлії Манойленко. За їх віршами легко зрозуміти, що для обох митців глибока духовність і віра в Бога стоять на першому місці в ієрархії цінностей. «Причастя – це найбільші ліки на Землі» – говорить Юлія Манойленко. І за власним спостереженням поетки, її поетичний дар розкрився найповніше саме тоді, коли вона стала причащатися кожного тижня. Так, її вірш «Для мене Христос – наче дихання» слугує прикладом поезії, де відображена любов до Бога, що є головною Любов'ю у житті ліричної героїні. Для її душі Ісус Христос є диханням, життям, дороговказом по життю. Небесна Любов – це безкінечне Світло, що освітлює шлях душі, дарує творчий таланти натхнення.

А от вірш Олександра Лук'яненка «Стою собі, будиночок на розі» – це поезія прихованих сенсів, де алегорично відображено спілкування людини з Богом. Ліричний герой постає перед нами в образі будиночку, що чекає приходу Гостя, тобто зустрічі з Богом через Причастя. Те, що він мете свою кімнатку, можна співвіднести з тим, як віруючий готує свою душу до цього Таїнства – сповідує свої гріхи і розкаюється в них, вимітаючи з душі ненависть. Коли ж душа нарешті підходить до причастя, вона почувається розгублено, немов той ліричний герой, що «ладив стіл, а в рук забракло хисту», однак Господь своєю присутністю очищає душу, дарує їй спокій та затишок.

Роздумували й над тим, чи має поет транслювати національну ідею у творчості, чи ж навпаки – бути космополітом. Як розповідає Юлія Манойленко, вона фактично відмежувала себе від іноземної літератури, щоб не закрити потік всього українського і автентичного, що наповнює її внутрішній світ і творчість. Образний світ вірша «Душа вбирала в себе Україну» пронизаний любов'ю до України, її історії, етнографії та краєзнавства.

Вагоме місце національно зорієнтована поезія займає й у творчому доробку Олександра Лук'яненка. Так, у вірші «Рід мій з прадіда залишив мені» образ вишиванки виступає різновидом молитви. Вишиванка у народній культурі символізує щасливу долю, пам'ять роду, гордість за свій народ. Через «молитви, у сорочку вишивані» наші пращури прагнули передати майбутнім поколінням силу, стійкість, добро і любов до рідної землі. Носити вишиванку – означає пишатися власним народом і берегти його культуру.

Американський поет доби романтизму Волт Вітмен, чий вірш зачитав Олександр Лук'яненко, вважав, що поет – це не лише той хто римує рядки, а й провидець, що проповідує реформи і готує свою аудиторію до смерті та

загробного життя, а також є священником, бо в його творчості згадуються різні типи ритуальних обрядів. Через силу своїх пісень поет-пророк впливає на свою націю, а тому фактично є первісним бардом. Поет часом може констатувати духовні хвороби нації, а разом тим і вказувати шлях до зцілення. Вірші «В грудях клекоче отрута стосолоно» Юлії Манойленко та «Порозшита моя Україно!» Олександра Лук'яненка об'єднує те, що обидва вони описують складну долю українського народу, його біль і негаразди. Однак якщо Юлія Манойленко більше акцентує на зовнішніх чинниках, що протягом історії не дозволяли Україні здобути волю й добробут, то Олександр Лук'яненко відзначає ті «хвороби», що роз'їдають країну зсередини.

Звісно, не може не відбиватись на творчості митців війна з росією, що нажалі є сьогоднішнім українців з 2014 року. За словами Юлії Манойленко, вірші про війну пишуться «кров'ю в серце». У вірші поетки «Осене, знаєш, осене» лірична героїня звертається до осені як до особи, сповідує їй біль, що принесла з собою війна, просить дарувати мир. Однак осінь все ще мовчить.

Вірш «Де гірчать полини» Олександра Лук'яненка – це данина пам'яті тим, хто загинув героїчно захищаючи Батьківщину. Сам поет зазначає, що написаний цей вірш був у пам'ять про загиблих у Другій Світовій і висловлює сподівання, що він стане пророчим для нинішньої війни і для України настане переможна весна.

Ще одне цікаве запитання, якого торкнулися під час поетичних діалогів – це те, настільки поет має бути зрозумілим читачу, чи має він цього прагнути. Юлія Манойленко не ставить для себе за мету бути зрозумілою усім, вона просто пише. Поезія для неї – це ємність для душі, молитва яку поетка подекуди несвідомо вкладає у свою творчість. Однак завжди є ті читачі, хто читаючи її поезію вбирає у себе те незгасиме світло віри, яким просякнуті вірші поетки. Глибока віра властива й творчості Олександра Лук'яненка. Поет констатував, що в його доробку є багато духовної поезії, проте частина віршів має в найвищій мірі ірраціональний характер і буде зрозуміла далеко не кожному читачу.

Таким чином, на прикладі творчості Олександра Лук'яненка та Юлії Манойленко можна стверджувати, що не зважаючи на різноплановість поезії цих двох митців, її ірраціональну чи раціональну складові, зрозумілий чи закодований зміст, вірші обох є виявом глибинної української духовності. На літературному вечорі «Меди й полин» були присутні слухачі різної вікової категорії та різних професій, що зумовило появу різноманітних точок зору й рівнів сприйняття. Подібні заходи крізь близьке знайомство з поетами допомагають долучати якомога ширшу аудиторію до розмислів про роль поета та поезії у сучасному світі, і передусім в Україні. А популяризація українського поетичного слова – надзвичайно важлива мета в умовах війни, коли ворог понад усе прагне знищити нашу духовність і культуру.

Список використаних джерел :

1. Кафедра культурології провела для полтавців літературний вечір. URL: <http://pnpu.edu.ua/news/kafedra-kulturologiyi-provela-dlya-poltavcziv-literaturnyj-vechir.html>
2. Лук'яненко О. В. Нове, старе й забуте: сотні кроків до самого себе: поезії. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2024. 723 с.
3. Поетичні діалоги – Юлія Манойленко та Олександр Лук'яненко. Полтава, 01.09.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kXQqJ25AtJc>
4. Поетичні діалоги «Меди й полин» – Олександр Лук'яненко, Юлія Манойленко (Полтава, 1.09.2023). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mV9F0zpZlZA>
5. Лук'яненко О. В., Дмитренко В. А., Дмитренко В. І. Формування фахових компетентностей бакалавра-культуролога в процесі вивчення дисциплін професійної підготовки. *Українська професійна освіта = Ukrainian Professional Education*. 2023. №13. С. 87–94.
6. Лук'яненко О. В., Винничук Р. В. Традиційні та інноваційні педагогічні технології формування цінностей магістрів гуманітарної галузі у процесі професійної підготовки. *Українська професійна освіта = Ukrainian Professional Education*. 2022. №12. С. 24–33.
7. Лук'яненко О. В. Соціокультурна діяльність кафедри культурології, філософії та музеєзнавства ПНПУ імені В. Г. Короленка в контексті забезпечення сталого розвитку міст і громад. *Матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи»*, (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 575–577.
8. Лук'яненко О. Залучення стейкхолдерів до формування загальних і фахових компетентностей здобувачів освіти гуманітарної галузі знань. *Українська професійна освіта=Ukrainian Professional Education*. 2004. №16, С. 17–26.
9. Лук'яненко О. Використання потенціалу територіальних громад у формуванні фахових компетентностей майбутніх культурологів. *Українська професійна освіта=Ukrainian Professional Education*. 2024. №15, С. 53–60.
10. Пятак О. Проєкт «Поетичні діалоги» в контексті забезпечення сталого розвитку міст і громад. *Матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи»* (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С.583–585.

Романенко Мирослава

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – В. Дмитренко)
(м. Полтава)

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КІНЕМАТОГРАФУ

Олександр Довженко є одним із найвизначніших діячів українського кінематографу, який заклав основи розвитку цієї галузі як у творчому, так і в